

Får nyanlända samma chans i den svenska skolan?

Ge alla elever samma chans

ETT INITIATIV FRÅN

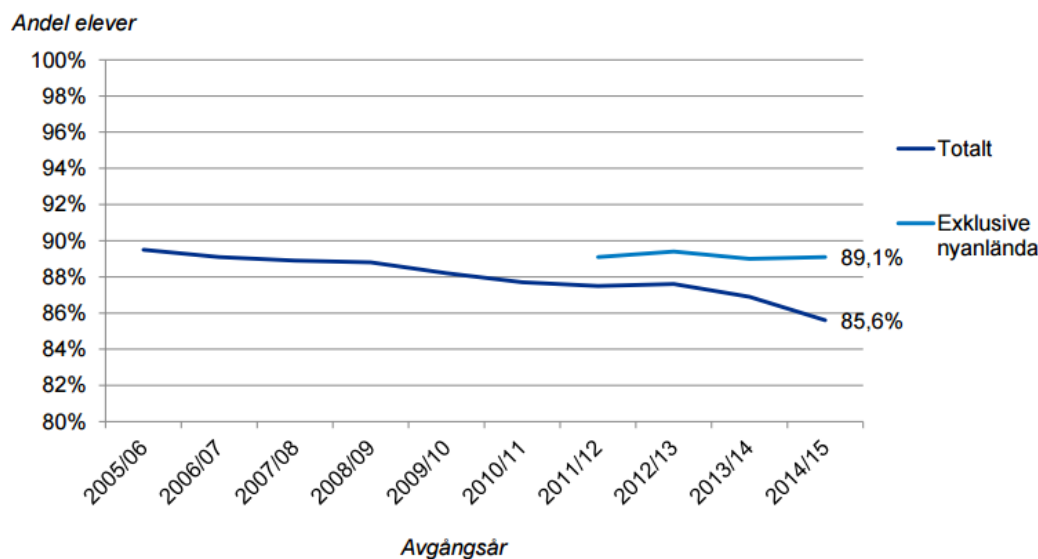

Sammanställning oktober 2015

De nyanlända eleverna (varit här högst fyra år) klarar den svenska skolan sämre än andra elever. Ett tydligt tecken är att för de elever som inte är nyanlända är det genomsnittliga meritvärdet 230, medan det för nyanlända är nästan 100 poäng lägre.

Ett annat sätt att visa det på är att se hur regeringen i en presentation härom månaden visade på förändringen i behörigheten till gymnasieskolan.

Andel behöriga elever till gymnasieskolan med och utan nyanlända elever

Behörigheten har stadigt gått ned sedan läsåret 2005/06, från knappt 90 procent behöriga till knappt 86 idag. För de senaste fyra åren (vilka är det som det finns statistik för) är fallet framför allt relaterat till nyanlända elever. Denna grupp har också vuxit kraftigt, läsåret 2012/13 var det 2911 elever, medan det läsåret 2014/15 handlade om 5300 elever. Tappet i behörighet mellan de två läsåren förklaras till största delen av sammansättningsförändringen – att gruppen nyanlända har vuxit – inte av att de klarar sig sämre i skolan.

Vilka är då de förutsättningar som ges de nyanlända och de lärare som ska undervisa dem? Mottagandet är väldigt ojämnt fördelat över landet. I drygt hälften av Sveriges kommuner var antalet nyanlända elever som slutförde årskurs 9 i somras färre än tio, och än tydligare blir det när man ser på vilka skolor som tar emot.

Var tredje skola hade läsåret 2013/14 över huvud taget ingen nyanländ elev som slutförde årskurs 9 och drygt tusen skolor hade högst två. Samtidigt finns det ett drygt femtiotal som hade fler än tio nyanlända och på 26 skolor var minst var femte elev som slutade årskurs 9 nyanländ.

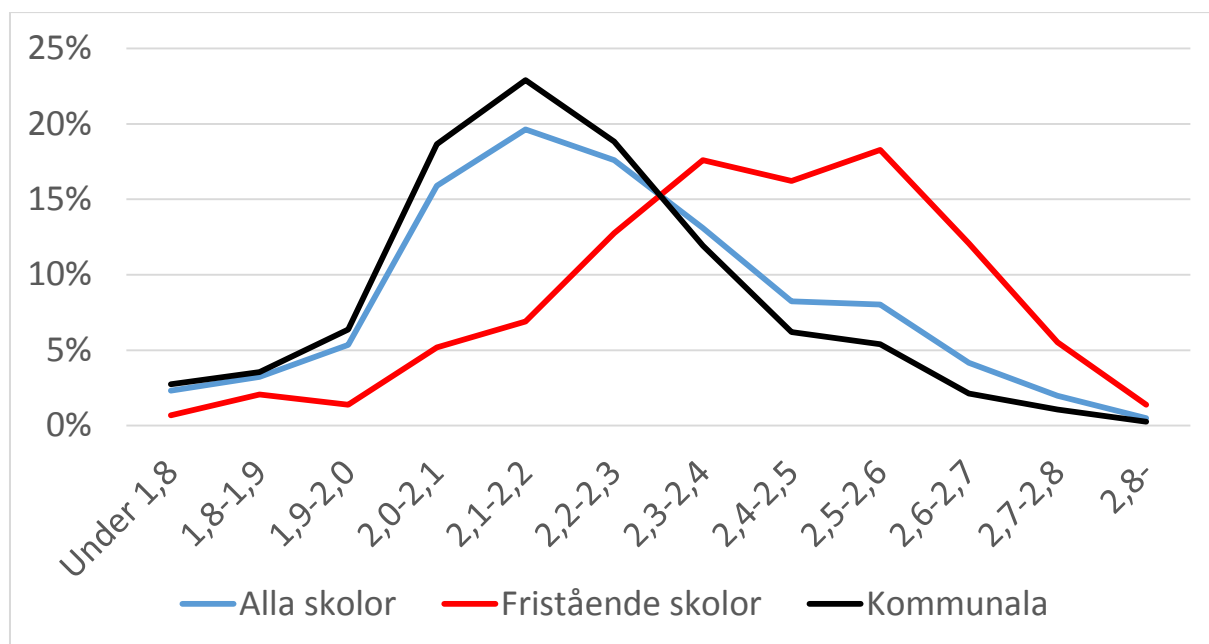
Vilka skolor tar emot nyanlända elever?

De skolor som tar emot nyanlända elever är i sig en egen kategori av skolor. I stort kan det beskrivas som skolor där eleverna i stor utsträckning har föräldrar med kortare utbildningsbakgrund än andra skolor.

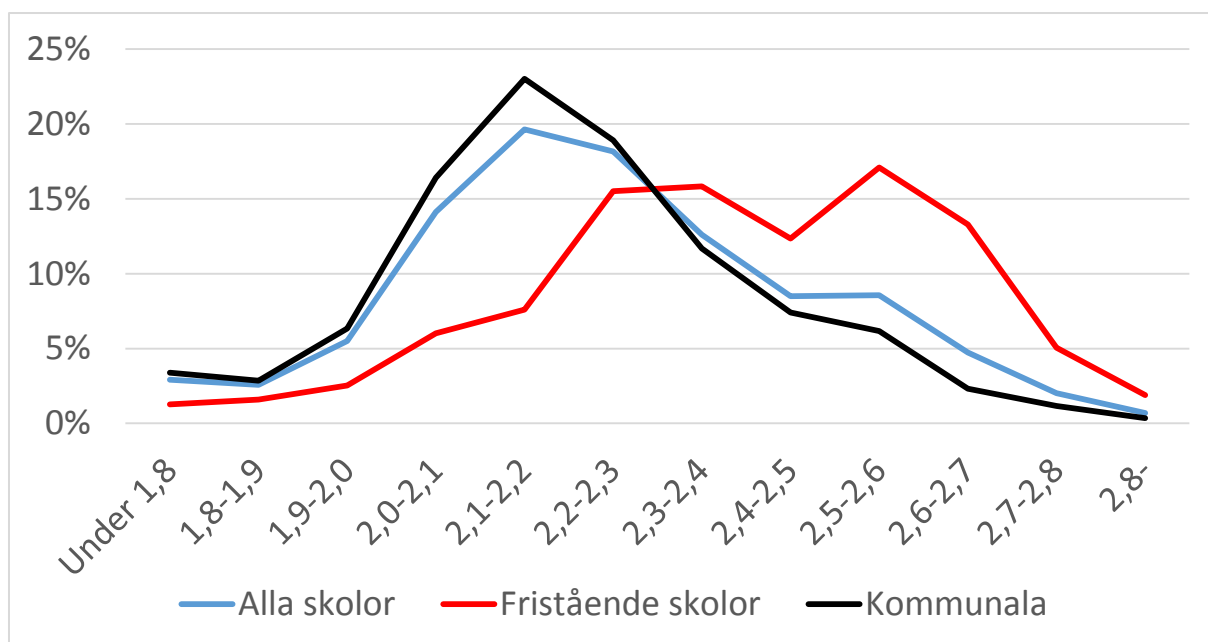
Först kommer det två bilder som visar hur stor andel av skolorna som har föräldrar på olika utbildningsnivåer. De är hämtade från Salsadatabasen där 1=grundskoleutbildning, 2=slutförd gymnasieutbildning och 3=högskoleutbildning.

De flesta skolor har föräldrar med i genomsnitt en gymnasieutbildning samtidigt som vissa föräldrar har en högskoleutbildning. På ungefär var tionde skola är utbildningsnivån i genomsnitt under gymnasieutbildning, medan de skolor där varje elev i snitt har minst en högskoleutbildad förälder (värden över 2,5) är ungefär 15 procent av skolorna.

Mycket tydligt i bilden blir hur stor skillnad det är mellan kommunala och fristående skolor. De sistnämnda har mer välutbildade föräldrar än de förstnämnda, inte minst är det få fristående skolor som har föräldrar utan gymnasieutbildning. Till exempel har varje elev i snitt minst en högskoleutbildad förälder i mer än var tredje fristående skola.

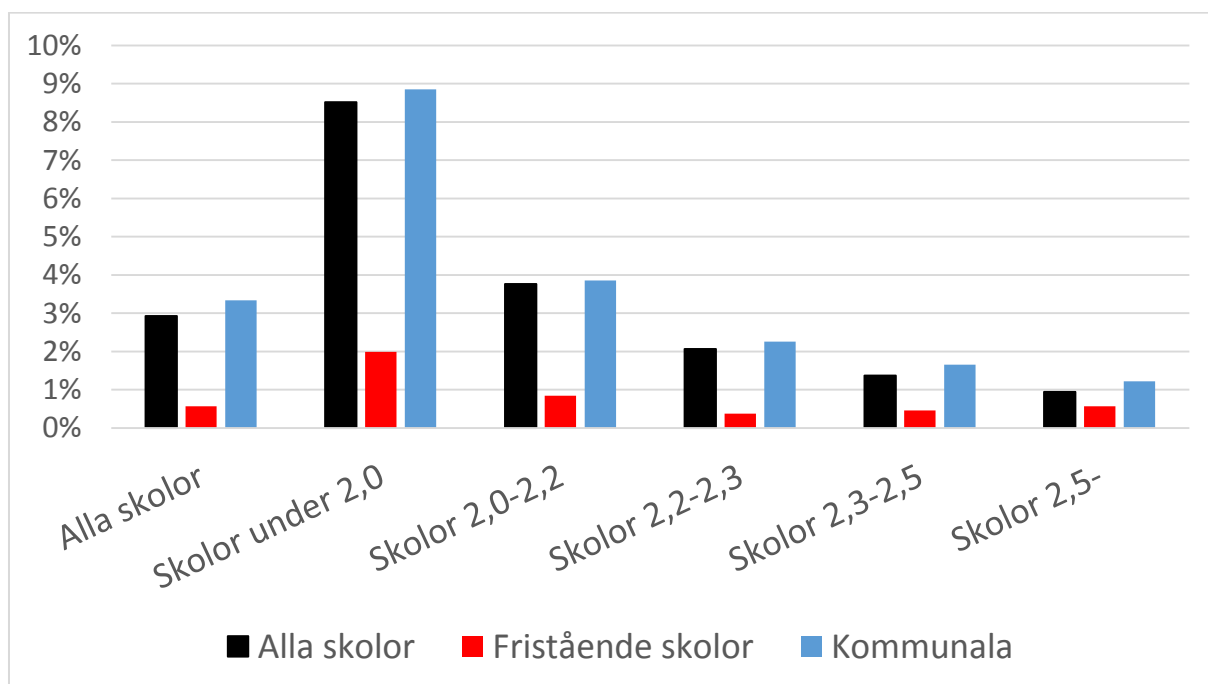

Andel skolor efter föräldrars utbildningsnivå 2013.

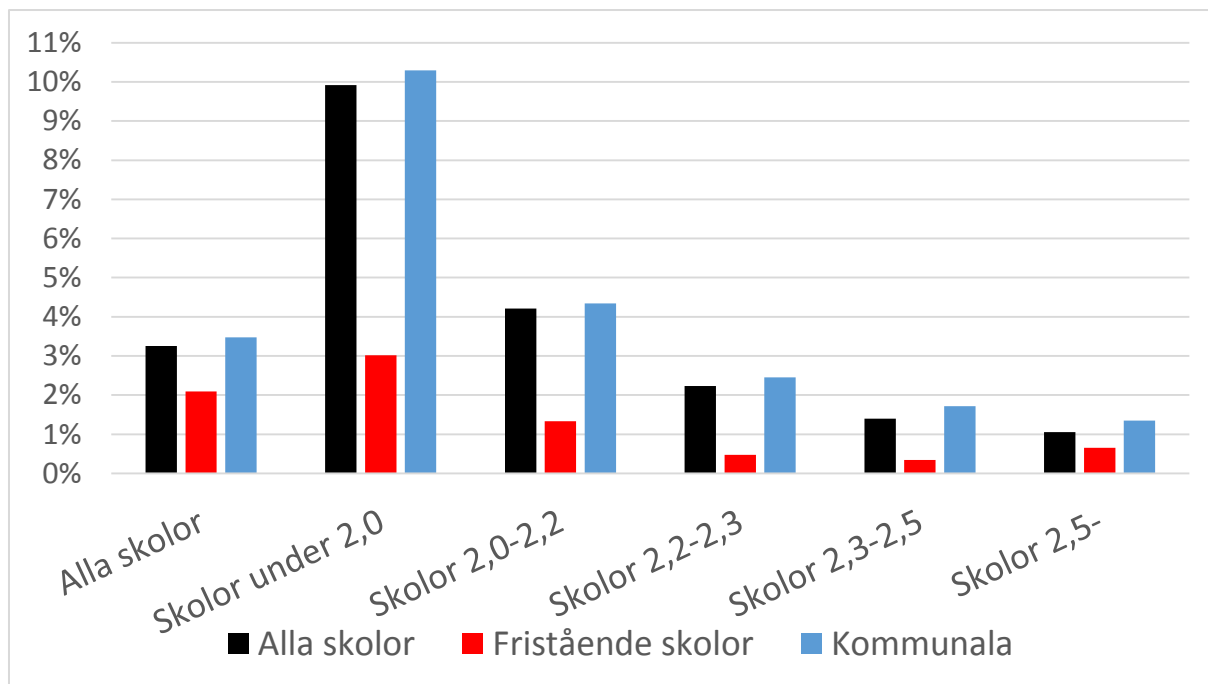

Andel skolor efter föräldrars utbildningsnivå 2014.

Hur fördelar sig de nyanlända eleverna på olika skolor om vi ser till föräldrarnas utbildningsnivå? Om eleverna vore jämnt spridda på alla skolor borde varje skola haft tre procent nyanlända elever som slutade årskurs 9 läsåret 2012/13. De enda skolor som har minst det är de kommunala skolorna där föräldrars genomsnittliga utbildningsnivå enligt den tregradiga skalan är 2,2. Men framför allt är det på de skolor där föräldrars utbildningsnivå är lägre än slutfört gymnasiet (under 2,0) som andelen nyanlända elever är hög, nästan nio procentenheter.

Hur stor andel av eleverna i årskurs 9 på en skola är nyanlända 2013.

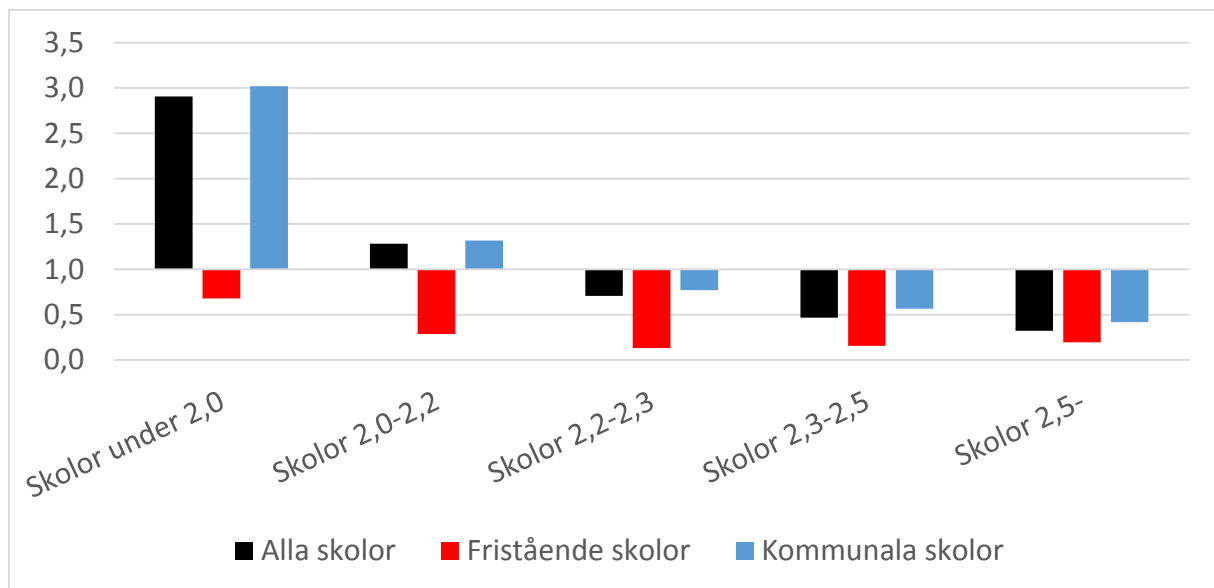

Hur stor andel av eleverna i årskurs 9 på en skola är nyanlända 2014.

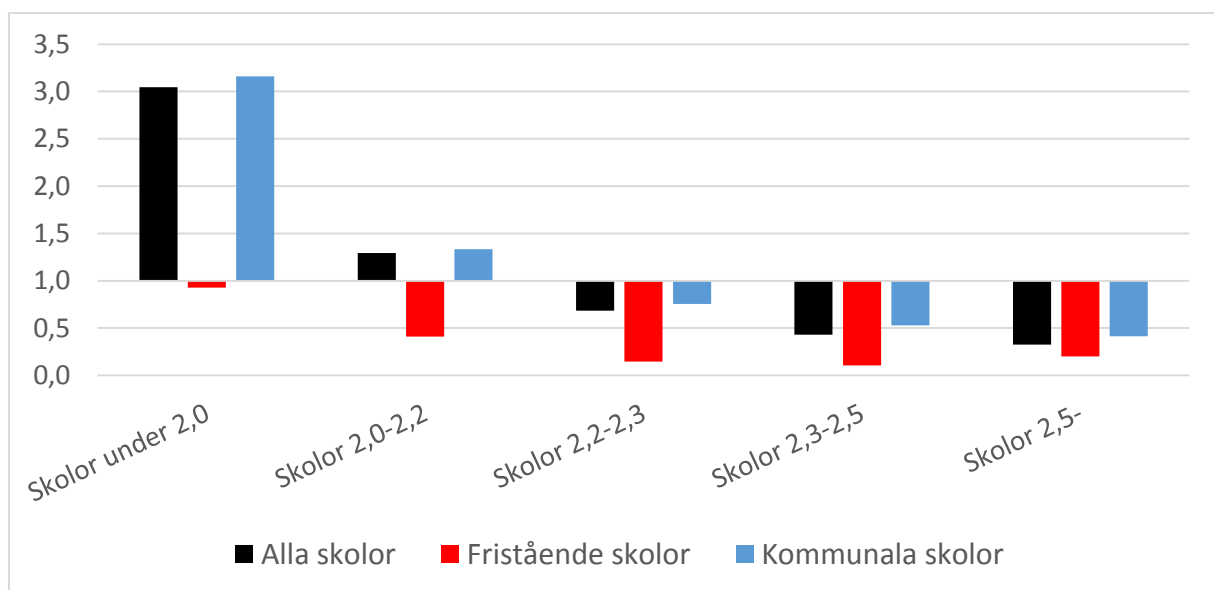
Än tydligare blir bilden 2014. Det året var genomsnittet av nyanlända elever 3,3 procent av alla elever. Återigen är det på kommunala skolor där genomsnittsvärdet för föräldrars utbildningsnivå är högst 2,2 som andelen nyanlända elever överstiger genomsnittet, på övriga skolor understiger andelen genomsnittet. På de kommunala skolor där föräldrarna i genomsnitt inte har slutfört gymnasieskolan (under 2,0) är var tionde elev nyinvandrad. Även fristående skolor med föräldrar med motsvarande utbildningsnivå har en stor andel nyanlända, ungefär den andel som de borde utifrån genomsnittssiffran.

Sannolikheten för att en nyanländ elev går på en skola

Ett annat sätt att se på samma fråga är att titta på sannolikheten att en elev går på en skola jämfört med den genomsnittliga sannolikheten. Då får vi följande två bilder.

Sannolikhet för att en nyinvandrad elev gick ut årskurs 9 på en skola jämfört med den genomsnittliga sannolikheten 2013

Sannolikhet för att en nyinvandrad elev gick ut årskurs 9 på en skola jämfört med den genomsnittliga sannolikheten 2014

För båda åren är sannolikheten alltid störst att nyinvandrade elever går på en skola där föräldrarna i genomsnitt inte har slutförd gymnasieskola. För kommunala skolor där det gäller är andelen tre gånger så stor som den skulle vara om de nyanlända eleverna vore jämnt spridda. Även kommunala skolor med en genomsnittlig utbildningsnivå på mellan 2,0 och 2,2 har en större andel

nyanlända än övriga skolor, på alla andra skolor är andelen under genomsnittet i landet.

2014 hade fristående skolor där föräldrarna i genomsnitt inte har slutförd gymnasieskola nästan sin andel av de nyinvandrade eleverna. Övriga fristående skolor har en klart lägre andel, men det gäller även de kommunala skolorna där elevernas föräldrar i stor utsträckning har läst på högskola.

För att skolor där föräldrarnas utbildningsnivå är minst 2,3, enligt det sätt som utbildningsnivå mäts enligt Salsa, behöver andelen nyanlända elever mer än fördubblas för att de ska ta emot som den genomsnittliga skolan.

Vilka skolor de nyanlända eleverna hamnar på handlar till en stor del om likvärdighet i skolsystemet. I dag går en stor del av dessa elever på de skolor som har störst utmaningar och väldigt få på de skolor som har bäst förutsättningar.

Om sammanställning

Det här en sammanställning av befintlig statistik som görs i projektet Ge alla elever samma chans, som LO, LR och Lärarförbundet bedriver gemensamt. Syftet med projektet är att:

- öka kunskapen om bristande likvärdighet i den svenska skolan
- se till att frågan om likvärdighet är högt upp på den politiska dagordningen
- bidra till att politiska beslut tas för att ge alla elever samma chans

Sammanställningen är baserad på material från Skolverkets Salsadatabas, där bland annat uppgifter om föräldrars utbildningsnivå och andelen nyanlända elever på en skola finns, om skolan har minst 15 elever som slutfört årskurs 9 ett givet år.

När detta skrevs fanns det endast uppgifter för läsåren 2012/13 respektive 2013/14, vilket innebär att det är de årens material som ligger till grund för sammanställningen. Materien om nyanlända är, som vi är väl medvetna om, rörlig med en stadig ökning just nu. Det hade därför varit bra om även det senaste årets uppgifter hade kunnat tas med, men eftersom Skolverket ännu inte publicerat dem så har det varit omöjligt. Uppgifterna ska, enligt information från Skolverket, komma under slutet av november månad 2015.